

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**«НАУКОВЕ СЬОГОДЕННЯ:
ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2019 року

Мелітополь - 2019

УДК 502+338+379.85+55+91+93+94

Н 34

Н 34 **Наукове сьогодні: теоретико-прикладні дослідження та перспективи.** Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 17 травня 2019 року / За ред. Л.М. Донченко, І.А. Арсененко, В.Д. Гапотія, С.І. Пачева, Л.А. Прохорової, О.М. Ситника. Мелітополь: Вид-во МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2019. 250 с.

Матеріали доповідей подано в авторській редакції. Погляд редакційної колегії збірника не завжди співпадає з позицією авторів опублікованих матеріалів. Автори повністю відповідають за стилістику, точність наведених фактів, цитат, власних імен, дат та інших відомостей.

© Автори статей, 2019

© Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2019

З М І С Т

РОЗДІЛ І. ГЕОГРАФІЯ.....	7
<i>Донченко Л.М., Зав'ялова Т.В.</i> Формування педагогічних умінь студентів природничо-географічних факультетів з екологічного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах	8
<i>Іванова В.М., Сугоняк Я.В.</i> Сучасний стан економічного потенціалу та основні проблемні питання соціально-економічного розвитку Мелітопольського району	15
<i>Іванова В. М., Шелудько О. М.</i> Навчальна практика з геології як умова формування екологічної компетентності майбутніх вчителів географії	20
<i>Кондратенко А. І., Сапун Т. О.</i> Формування дослідницької компетенції слухачів Малої академії наук в секції географії	23
<i>Костиця Ю.В.</i> Сучасні геологічні екзогенні процеси на території Херсонської області	27
<i>Левада О.М., Наход М.В.</i> Сучасний геоекологічний стан географічного середовища в м. Миколаїв	31
<i>Левада О.М., Неволько Д.М.</i> Техногенез і геодинаміка як фактори впливу на геологічне середовище м. Дніпро	35
<i>Левада О.М., Заєць О.С.</i> Сучасний стан поверхневих вод Нижньосірогозького району Херсонської області	40
<i>Левада О.М., Григоренко М.В.</i> Рівень освіти як складова індексу розвитку людського потенціалу країни	45
<i>Левада О.М., Оболенська Д.Г.</i> Соціальна інфраструктура сільської місцевості як складова формування регіонального ринку праці	49
<i>Непша О.В., Балабатько Н. В.</i> Антропогенна трансформація сільськогосподарських земель Херсонської області	52
<i>Непша О.В., Лемішко Р. Ю.</i> Вплив харчової промисловості на стан атмосферного повітря у Запорізькій області	55
<i>Непша О.В., Шамрицька Т. М.</i> Національний природний парк «Меотида»: історія створення, структура, сучасний стан	59

<i>Немчин С. Є., Сажнев М. Л.</i> Загальна характеристика В'язівського природно-сільськогосподарського району Запорізької області	64
<i>Прохорова Л.А.</i> Екологічна освіта в шкільному курсі географії	69
<i>Сердюк А. М., Антоненко В. А., Василюк Л. А., Чорнобай В. В.</i> Формування екологічної культури учнів в шкільному курсі географії	74
<i>Тамбовцев Г. В., Пушкарьов О. М.</i> Основні демографічні показники в Херсонській області	77
<i>Тамбовцев Г.В., Нетіша О.В., Сакун М.М.</i> Водозахисні заходи від несприятливого впливу сільського господарства на водні об'єкти (на прикладі басейну річки Молочна)	81
<i>Хмура О. О., Сажнев М. Л.</i> Сучасний стан водокористування та водовідведення у Запорізькій області	86
РОЗДІЛ II. ІСТОРІЯ, АРХЕОЛОГІЯ І ФІЛОСОФІЯ	91
<i>Александров Д. В.</i> Проблема концептуалізації етнічності: філософський аналіз	92
<i>Волобуєв М. І.</i> Українська лікєро-горілчана справа у роки акцизної системи контролю виробництва та обігу алкогольної продукції у Російській імперії 1863–1894 рр.	97
<i>Дідяєва О. В.</i> Морські походи запорозьких козаків	101
<i>Ігнатченко В. Ю.</i> Одеські німці: історіографія дослідження	106
<i>Крупенко В. В.</i> Динаміка чисельності населення міста Генічеська у ХІХ–ХХ ст.	111
<i>Пачев С. І., Самонін Б. В.</i> Розвиток важкої промисловості Запорізької області у період семирічки (1959-1965)	114
<i>Пачев С. І., Оліфер В. С.</i> Оборона Мелітопольщини у вересні – на початку жовтня 1941 року	118
<i>Полякова Л.І., Суглобова В.В.</i> Джерельна та історіографічна база дослідження проблеми становлення органів державної влади в незалежній Україні ...	122
<i>Поправко О. В., Троїцька О. М., Троїцька Т. С.</i> Event-технології в культурно-освітньому просторі вищої школи: потенційність й перспективи реалізації ...	128

СУЧАСНИЙ ГЕОЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ГЕОГРАФІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА В М. МИКОЛАЇВ

Левада О.М., Наход М.В.

Протягом останніх років економіка Миколаївської області розвивається доволі динамічно і зберігається відчутна тенденція до подальшого росту, зберігається макроекономічна та фінансова стабільність. Завдяки плідній роботі всіх галузей промислового комплексу досягнуто стабільного зростання обсягів промислової продукції. У 2017 році обсяги промислового виробництва в області зросли на 2,9%. Середньорічні темпи приросту обсягів промислового виробництва в цілому по області за останні три роки становить 7,3% [2].

Характеристика екологічної ситуації в області складається з окремих показників і стану вирішення проблем, які, як правило, поєднують не тільки екологічні, але і соціальні та економічні проблеми суспільства. Нагадаємо, що найбільш впливовим щодо формування екологічної ситуації в області є функціонування господарського комплексу м. Миколаїв як обласного центру.

До числа основних чинників, які визначають особливості екологічних проблем екосистеми м. Миколаїв, можна віднести надзвичайно вигідне географічне положення, забезпеченість водними та дешевими енергетичними ресурсами, що спричинили бурхливі темпи росту виробничого потенціалу та населення. За ними, на жаль, «не встигли» соціальні та екологічні заходи. Значна концентрація енерго- та ресурсомістких підприємств (більша, ніж у середньому по великих промислових центрах України), призвели до перенасичення території міста екологонебезпечними галузями, зменшили можливості самовідновлення компонентів природного середовища [3,5,6].

Отже, функціонування господарського комплексу м. Миколаїв, зокрема, його екологонебезпечних виробництв, викликає екологічні проблеми стану компонентів природного середовища та населення.

В Миколаївській області багато підприємств та промислових об'єктів, котрі є

небезпечними для життєдіяльності людини. За статистичними даними в 2017 р. в водоймища області надійшло 50,2 т нафтопродуктів, 21,2 т сульфатів, 23,3 т хлоридів, 39,8 т синтетичних речовин (пральні порошки, миючі засоби), 0,1 т цинку, 25,7 т заліза, 0,2 т нітратів [1,3].

Найбільша кількість забруднюючих речовин, як зазначалось вище, надходить від промислових підприємств, що розташовані в обласному центрі – м. Миколаєві. Так, діяльність Південно-турбінного заводу «Зоря» (виробляє турбіни для різноманітних газових, електричних та атомних станцій) зумовлює негативні екологічні наслідки – результат випробування устаткування, ДП «Суднобудівний завод ім. 61 Комунара» – перший «постачальник» брудних речовин в води р. Інгул, ВАТ «МГЗ» зумовлює високий рівень забруднення атмосферного повітря тощо [1].

Хоча загальне антропогенне навантаження на довкілля в зв'язку з поживленням економіки в останні роки мало тенденцію до зростання, слід відмітити, що питомі показники, що характеризують вплив виробничо-господарської діяльності на довкілля практично залишилися стабільними, а деякі з них навіть поліпшилися. В середньому щорічно в навколишнє природне середовище надходить близько 1300 тис. т шкідливих речовин, як результат діяльності виробничо-господарського комплексу області.

У розрахунку на 1 км² території області в повітря щорічно за останні три роки викидається 2,3 т шкідливих речовин (в середньому по Україні – 8,3 т), в поверхневій воді – 3,3 т (в середньому по Україні – 14,7 т), а надходження токсичних відходів становить 60,4 т речовин (в середньому по Україні – 131,6 т). Надходження поллютантів у розрахунку на душу населення становлять в атмосферне повітря – 44,2 кг речовин (в середньому по Україні – 102,9), в поверхневій воді – 63,3 кг речовин (в середньому по Україні – 181кг), у ґрунті та на земну поверхню – 1098,3 кг речовин (в середньому по Україні – 1641 кг) [1,3].

За показниками забруднення повітря м. Миколаїв знаходиться на 1 місці, адже за всіма видами речовин-забрудників частка міста складає 26-62%.

На жаль, Миколаїв відноситься до тих міст України, в яких основним джерелом забруднення повітря є автотранспорт: за даними фахівців 65% всіх

забруднюючих речовин походять саме з нього. Іншими джерелами забруднення атмосфери є великі підприємства, заводи тощо.

Протягом 2017 року перевищення максимально разових граничнодопустимих концентрацій (ГДК) спостерігались в атмосферному повітрі м. Миколаєва попилу, оксиду вуглецю, діоксиду азоту, фтористому водню, формальдегіду.

Річний хід середньомісячних концентрацій пилу, діоксиду сірки, оксиду вуглецю, діоксиду азоту, оксиду азоту, фтористого водню був достатньо рівномірний по всіх пунктах спостережень (табл. 1, табл. 2).

Середньомісячні концентрації формальдегіду підвищувались у теплий період.

Таблиця 1

Найбільші середні і максимальні концентрації забруднюючих речовин в атмосферному повітрі м. Миколаєва [1]

Назва забруднюючої речовини	Середньорічний вміст, мг/м ³	Середньодобові ГДК, мг/м ³	Максимальні разові ГДК, мг/м ³	Максимальний вміст, мг/м ³
Пил	0,1	0,15	0,5	0,5
Діоксид сірки	0,005	0,05	0,5	0,029
Оксид вуглецю	2	3	5	9
Діоксид азоту	0,04	0,04	0,2	0,19
Оксид азоту	0,01	0,06	0,4	0,07
Фтористий водень	0,003	0,005	0,020	0,020
Формальдегід	0,013	0,003	0,035	0,067

Таблиця 2

Найбільші середні і максимальні концентрації важких металів в атмосферному повітрі м. Миколаєва [1]

Важкі метали	Середньорічний вміст, мкг/м ³	Середньодобові ГДК, мкг/м ³	Максимальний вміст, мкг/м ³
Залізо	0,85	40,0	3,31
Марганець	0,024	1,0	0,12
Мідь	0,025	2,0	0,11
Нікель	0,012	1,0	0,02
Свинець	0,018	0,3	0,05
Хром	0,011	1,5	0,02
Цинк	0,035	50,0	0,13
Кадмій	0,001	0,3	0,002

В результаті кризових явищ у промисловості (зменшення обсягів

виробництва) багато експертів вказують на зменшення загального фону забруднення. Але при зменшенні його абсолютних скидів, наприклад у водойми, питома вага неочищених стоків в їх структурі залишається на рівні минулих років і навіть збільшується. Це пояснюється тим, що зменшення обсягів виробництва призвело до різкого зниження його фінансових результатів, що значно ускладнило можливості фінансування соціально-екологічних заходів [2,3].

Визначені екологічні проблеми функціонування промислових підприємств м. Миколаїв, зумовлені технологічними процесами виробництва, зумовлюють необхідність екологізації виробництва і впровадження природоохоронних заходів на підприємствах [4].

Список використаних джерел

1. Доповідь про стан навколишнього природного середовища у Миколаївській області за 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/Reg.report/2017/Миколаївська_доповідь_2018.pdf
2. Про річний звіт – 2018 р. ГО «Фонд розвитку м. Миколаєва» (ГО ФРММ) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.prostir.ua/?library=richnyj-zvit-2018-r-ho-fond-rozvytku-m-mykolajeva>.
3. Рішення Миколаївської обласної ради №22 від 21 грудня 2017 року «Про затвердження Комплексної програми охорони довкілля Миколаївської області на 2018-2020 роки» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.mk-oblrada.gov.ua/UserFiles/decree/15185166225a82b98e2ba5a.pdf>.
4. Геолого-гидрологические заключения об эффективности работы действующего придамбового дренажа шламохранилища НГЗ: Материалы геологических изысканий. – Николаев: ОАО «Николаевводопроект», 1993. – 230 с.
5. Білявський Г. О. Екологічна паспортизація об'єктів антропогенної діяльності – важливий засіб екологізації економіки та підвищення рівня національної екологічної безпеки / Г. О. Білявський, Т. В. Тимочко // Екологічний вісник. – 2010. – № 3. – С. 17-19
6. Бедрій Я.І. Промислова екологія / Я.І. Бедрій та ін. – К.: Кондор, 2010. – 374 с.